

“Mən sizdən Allaha şikayət edəcəyəm!”

1 959-cu il noyabrin 20-də BMT-də Uşaq Hüquqları Beyannamesi, 1989-cu ildə isə "Uşaq hüquqları haqqında" Konvensiya qəbul edilib. Hazırda 193 dövlət həmin konvensiyaya qoşulub. Əksar hallarda dəyirmi masalar arxasında qalan bu qanunlar uşaqların hüquqlarını qoruyurmu? Əgər qoruyursa niyə hər gün dünyada 10 min uşaq yetim qalır? Niyə 300 min uşaq əsgər var, 200 mindən çox uşaqın əməyi ağır işlərdə istismar edilir? Beynəlxalq qanunlar onlar üçün də müdafiə mexanizmi deyilmi?

Beynəlxalq hesabatlara görə, valideyn himayəsindən məhrum qalan uşaqların ümumi sayı təxminən 140 milyondur, hər gün 10 minə yaxın uşaq yetim qalır. Təbii fəlakətlər, acılıq, epidemiyalar, münaqişələr, mühəribələr və miqrasiya kimi böhranlar səbəbindən hər gün bu rəqəm daha da artır.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Fondu (UNICEF), Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (BƏT), Avropa İttifaqı, Qlobal Müsəlmanlara Yardım Təşkilatı (MGR) kimi beynəlxalq qurumlar və QHT-lərin hazırladığı hesabatlardan ümumileşdirilmiş məlumatlara görə valideyn himayəsindən məhrum olan yüz minlərlə uşaqın həyat tehlükəsizliyi, qidalanma, sığınacaq, təhsil və psixoloji ehtiyaclarını qarşılaşdırmaq üçün təcili yardımə ehtiyacı var. Dünya əhalisinin 2,2 milyardını təşkil edən uşaqların müxtəlif səbəblərdən müdafiəsiz qaldığı bildirilir.

Beynəlxalq Səhiyyə idarəetmə Birlikləri Təşkilatının araşdırmasına görə, Afrika qitəsindən ən çox kimsəsiz uşaq Nigeriyadır, burada 17,5 milyon yetim uşaq var. Təkcə 2,5 milyon uşaq valideynlərini HIV xəstəliyindən itirdiyinə görə yetim qalıb. 6 milyon yetim uşağı olan Efiopiyanın HIV epidemiyasının 14 yaşından kiçik uşaqların yüzdə 44-nün yetim qalmasına səbəb olduğu bildirilir. Uqandada 2,9 milyon uşaq, Syerra-Leonedə 310 min uşaq, Keniyada isə 1 milyon uşaq bu xəstəlik səbəbindən valideynlərini itirib. Dünyada HIV

virusu ilə yetim qalan uşaqların sayı 13 milyonu ötüb.

UNICEF-in məlumatına görə, bu gün 30-dan çox ölkədə təxminən 300 min uşaq əsgər döyüşür. Uşaq əsgərlər, silahlı qruplarda yemek bisirmək, məlumat ötürmək, casusluq etmək, bomba hazırlanmaq, mına qoymaq kimi bir çox vəzifəni yerine yetirir. Bəzi hallarda intiharçı və ya hətta seks köləsi kimi istifade olunur. On-

lar ağlaşımaz vəhşiliklərdə iştirak edir və ya bu vəhşiliyə şahid olurlar. BMT-nin məlumatına görə, uşaq əsgərlərdən en çox istifadə edən ölkələr arasında Mozambik, Konqo, Myanma, Somali, Sierra Leone, Hindistan, Nijeriya, Pakistan, Əfqanistan, Filippin, Tayland, Cənubi Sudan, Surinam, Mərkəzi Afrika və Liberia var. Beynəlxalq hesabatlarda əks olunan məlumatlara görə, BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasını ratifikasiya etmiş bu ölkələr qaćqın uşaqları hədəfə çevirir.

Transmilli terror təşkilatları texnologiyanın dəstəyi ilə təbliğatlarını bir çox ölkəyə yaymayı bacarırlar. Bu təşkilatlar mühəribə, qarşılurma, acliq, səfələt, təbii fəlakət səbəbi ilə ölkəsindən və ailəsindən uzaq düşmüş uşaqlara çox böyük təzyiq göstərirler. BMT-nin "Children and Armed Conflict" illik hesabatının 2024-cü il buraxılışında deyilir ki, 2024-cü ildə 41 min 370 uşaq qarşı qəddarlıq qeydə alınıb ki, bura həm də uşaqların hərbî məqsəd üçün istifadəsi daxildir. Siyahıya uşaqların öldürməsi, yaralanması, məktəbə hückum, hüquqların pozulması və sair hallar da daxildir.

Mühəribə və daxili qarşılurmalar yetimlərin sayını artırın səbəblər sırasındadır. Bu vəziyyətin yaratdığı kütləvi miqrasiya axını ilə müşayiət olunmadan didərgin düşən uşaqlar müxtəlif cinayetkar təşkilatların tələsinə düşürülər. Uşaqları gözlayan tehlükələr arasında ağır əmək, uşaq döyüşçülər, orqan və fahişəlik mafiyası önləndirilir.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının "Uşaq Əməyi" hesabatına görə, dünyada 5-17 yaş arasında ən azı 218 milyon uşaq işçi var və onlardan ən azı 73 milyonu tehlükəli işlərdə çalışır. Son 10 ildə dünyada 2 milyondan çox uşaq münaqişələr nəticəsində həlak olub, 1 milyondan çoxu yetim qalıb, 6 milyondan çox uşaq ağır yaralanıb və qalan ömrünü əllilliklə davam etdirməli olub. Kimsəsiz qalan uşaqlar hələ də Əfqanistan, Suriya, Pakistan, Afrika və Yaxın Şərqi ölkələrində qaćaraq başqa ölkələrə gedirlər. Getdikləri ölkələrdə immiqrant

min olub. QHT-nin məlumatına görə son 5 ilə xüsusilə Əfqanistan, Suriya və Eritreyadan 200 min kimsəsiz uşaq Avropaya gəlib. Bu uşaqların 700 nəfəri Avropaya gedən yolda həlak olub.

2019-2021-ci illərdə dünyada 18 min 291 uşaq itkin düşüb. Bu rəqəmlərin ailələrin hüquq-mühafizə orqanlarına xəbərdarlıqları əsasında aparılan qeydlərə əsaslandığını nəzəre alsaq, bildirilməyən və qeydiyyatı olmayan çoxlu sayıda kimsəsiz uşaq olduğunu təxmin edə bilərik. 2024-cü ildə ICMEC (İtkin və İstismar Olunan Uşaqlar üzrə Beynəlxalq Mərkəz) məlumatlarına görə, 13 yaşadək təxminən 18 min 100 uşaq, 14-17 yaş arasında isə 80 min 800 gənc itkin düşüb. Kanadada 2024-de 32 min 860 uşaq itkin kimi qeydə alınıb. Cənubi Koreyada 2024-cü ildə 25 min 692 uşaq itkin düşənlərin qeydiyyatında olub. Ruminiyada 9888 uşaqın 2024-cü ildə itkin qeydiyyatında olduğu bildirilir.

Dünyanın hər yerində zülmə məruz qalan, döyülen, işğənə görən, istismar edilən uşaqlar var. Dünyanın hər yerində uşaqlar təmizdir, safdır, güñahsızdır. Dünyanın hər yerində uşaqlar ödənə, öldürüləndə, ac qalandır, istismar ediləndə insanlığı və onları qorumaşyan beynəlxalq qanunlara "təf!" edirlər səssizcə. Üşən edə bilmirlər, müqavimət göstərə bilmirlər, özlərini qoruya bilmirlər. Hər gün da-ha da vəhşiləşən dünyaya etirazları da səssiz olur.

Lale Mehrali

PS: Suriya müharibəsi, 2014-cü il. Bombardmandan yaralı çıxarılmış 3-4 yaşlarında körpə oğlan uşağının son nəfəsində "Mən sizdən Allaha şikayət edəcəm, hər şeyi ona danışacam" deyib can verməsi dünyanın və o körpəni qorunmayan beynəlxalq qanunlarının üzünə tüpürmək demək deyildimi?